

ZIEMASSVĒTKU
ZĒNS

A Boy Called CHRISTMAS

MATT HAIG
with illustrations by CHRIS MOULD

MĒTS HEIGS

ZIEMASSVĒTKU

ZĒNS

Krisa Molda ilustrācijas

No angļu valodas tulkojusi
Daina Ozoliņa

ZVAIGZNE ABC

821.111-93

He 194

Matt Haig

A BOY CALLED CHRISTMAS

Copyright © Matt Haig, 2015

Illustrations © Chris Mould, 2015

Published by arrangement with Canongate Books Ltd,
14 High Street, Edinburgh EH1 1TE.

Mets Heigs

ZIEMASSVĒTKU ZĒNS

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*

Projekta vadītāja *Marika Taube*

Redaktore *Daina Grūbe*

Korektores *Ilona Burka, Anžela Berķe*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.

Red. nr. L-4216.

PNB Print.

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana
vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums.
Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība
Krimināllikuma 148. pantā.

© Tulkojums latviešu valodā, Daina Ozoliņa, 2022

© Literārā apdare, izdevums latviešu valodā,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2022

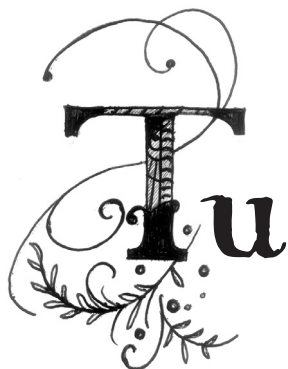
ISBN 978-9934-31-017-1

Lūkasam un Pērlai

Neiespējami.
Sens elfu lamuvārds

Parasts zēns

tūlīt izlasīsi patieso stāstu par Ziemassvētku vecīti.

Jā. Par Ziemassvētku vecīti.

Varbūt tu prāto, kā gan es zinu patiesību par Ziemassvētku vecīti, un es tev teikšu,

ka šādi jautājumi nav apspriežami. Vismaz ne pašā grāmatas sākumā. Pirmām kārtām tas ir nepieklājīgi. Tev tikai jāpatur prātā, ka es tiešām zinu Ziemassvētku vecīša patieso stāstu, jo kāpēc gan citādi lai es par to rakstītu?

Varbūt tu nesauc viņu par Ziemassvētku vecīti.

Varbūt tu sauc viņu pavisam citādi.

Santa vai Svētais Nikolass, vai Santaklauss, vai Sinterklāss, Kriss Kringls vai Pelcnikels, vai Papa Noels, vai Dīvains Resns Vīrs, Kas Runā Ar Ziemeļbriežiem Un Nes Man Dāvanas. Vai varbūt tu viņu sauc kādā vārdā, ko pats esi joka pēc izdomājis. Ja tu būtu elfs, tu vienmēr dēvētu viņu par Ziemassvētku Tēvu. Tās bija

laumiņas, kas sāka viņu saukt par Santaklausu un izplatīja šo vārdu tālāk pasaulē, vienkārši lai radītu sajukumu, jo tāda ir viņu nerātnā daba.

Bet, lai arī kādā vārdā viņu sauktu, tu esi par viņu dzirdējis, un tas ir svarīgākais.

Vai spēj noticēt, ka bija laiks, kad neviens par viņu neko nezināja? Ka reiz viņš bija parasts zēns, vārdā Nikolass, kurš dzīvoja pilnīgā nekurienē jeb pašā Somijas viducī un kuram nebija nekāda sakara ar maģiju, ja neskaita to, ka viņš tai ticēja? Zēns, kurš par pasauli zināja ļoti maz, – viņš pazina tikai sēņu zupas garšu, auksto zie-
meļu vēja dvesmu un pasakas, kuras stāstīja vecāki. Un kura vienīgā rotaļlieta bija lelle, kas pagatavota no rāceņa.

Bet Nikolasa dzīvei būs lemts mainīties – tā, kā viņš pats nekad nebūtu varējis iedomāties. Ar viņu kaut kas notiks.

Kaut kas labs.

Kaut kas slikts.

Kaut kas neiespējams.

Bet, ja tu esi viens no tiem cilvēkiem, kas domā, ka kaut kas nav iespējams, tev nekavējoties jāliek šī grāmata malā. Tā noteikti nav domāta tev.

Šajā grāmatā ir daudz *neiespējamu notikumu*.

Vai tu joprojām lasi šo grāmatu?
Labi. (Elfi ar tevi lepotos.)
Tad sāksim...

Malkas cirtēja dēls

Nikolass bija laimīgs zēns.

Nu, taisnību sakot, nebija vis.

Ja tu viņam jautātu, Nikolass teiktu, ka ir laimīgs, un zēns pilnīgi noteikti *centās* būt laimīgs, bet dažkārt būt laimīgam ir diezgan sarežģīti. Laikam jau es gribu pateikt, ka Nikolass bija zēns, kas ticēja laimei, tāpat kā viņš ticēja elfiem, troļļiem un laumiņām, lai gan nekad nebija redzējis ne elfu, ne trolli, ne laumiņu, ne arī īstu laimi. Vismaz ne pēdējā laikā. Būt laimīgam Nikolasa situācijā nemaz nebija tik viegli. Piemēram, iedomāsimies Ziemassvētkus.

Šis ir to dāvanu saraksts, kuras Nikolass jebkad bija saņēmis Ziemassvētkos. Pilns saraksts.

1. Koka ragavas.
2. No rāceņa izgrebta lelle.

Tas arī viss.

Patiesību sakot, Nikolasa dzīve bija smaga. Bet viņš darīja, ko varēja, lai par to nebēdātos.

Nikolasam nebija ne brāļu, ne māsu, ar ko spēlēties, un tuvākais ciemats – Kristīnankaupunki – atradās ļoti tālu. Bija vajadzīgs ilgs laiks, lai tur nokļūtu, – vēl ilgāks, nekā lai izrunātu tā nosaukumu. Turklāt Kristīnankaupunki nebija nekā daudz, ko darīt. Ja nu vienīgi iet uz baznīcu vai skatīties iekšā pa rotaļlietu veikala logu.

– Tēti! Skaties! Koka ziemeļbriedis! – Nikolass noelsās, kārtējo reizi piespiedis degunu pie rotaļlietu veikala loga.

Vai:

– Skaties! Rotaļu elfs!

Vai:

– Skaties! Mīkstā rotaļlieta, kas izskatās pēc karaļa!

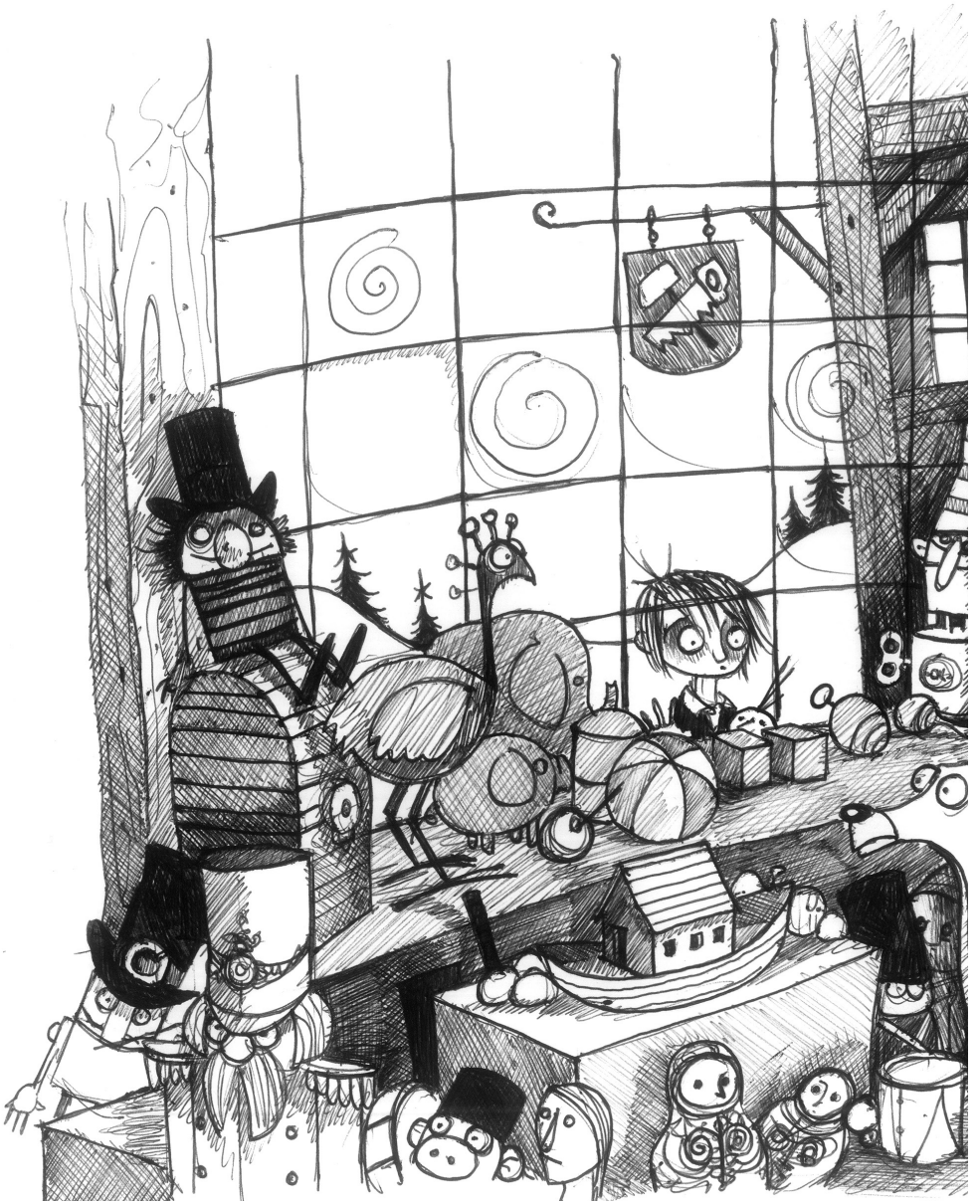
Un reiz viņš pat pajautāja:

– Vai es arī varētu tādu dabūt?

Nikolass ielūkojās tēvam sejā. Tā bija gara, šaura seja ar biežām, spurainām uzacīm un ādu, kas bija vēl raupjāka nekā salijušām, vecām kurpēm.

– Vai tu zini, cik tāda rotaļlieta maksā? – jautāja viņa tēvs Džoels.

– Nē, – Nikolass atbildēja.

Tad tēvs pacēla kreiso roku un izstiepa pirkstus. Kopš kāda negadījuma ar cirvi viņa kreisajai rokai bija tikai četri ar pusi pirksti. Tas bija briesmīgs negadījums. Daudz asiņu. Un mums laikam nevajadzētu par to runāt, jo šis taču ir Ziemassvētku stāsts.

– Četrarpus rubļi?

Tēvs izskatījās aizkaitināts. – Nē. Nē. Pieci. Pieci rubļi. Un pieci rubļi par lelli, kas izskatās pēc elfa, ir pārāk daudz prasīts. Par tādu naudu var nopirkt nelielu lauku māju.

– Bet, tēti, man likās, ka tāda māja maksā simt rubļu?

– Nemēģini tēlot gudrīti, Nikolas.

– Tu taču teici, ka man jācenšas būt gudram.

– Bet ne šobrīd, – tēvs noskaldīja. – Turklāt kāpēc tev vajadzīga šī elfa lelle, ja tev jau ir tā rāceņa lelle, ko izgatavoja māte? Vai tu nevari izlikties, ka rācenis ir elfs?

– Jā, tēti, protams, varu, – Nikolass sacīja, jo negribēja tēvu vēl vairāk sadusmot.

– Neraizējies, dēls! Es strādāšu tik cītīgi, ka kļūšu kādu dienu bagāts; tad tu varēsi dabūt visas rotaļlietas, kādas vien vēlēšies, un mums būs *ists* zirgs un pašiem sava kariete, un mēs brauksim pa šo ciemu kā karalis un princis!

– Nestrādā pārāk daudz, tēti! – Nikolass sacīja. – Tev dažkārt vajag arī paspēlēties. Un es *patiešām* priecājos par rāceņa lelli.

Bet tēvam bija daudz jāstrādā. Viņš cirta malku visu dienu, katru dienu. Sāka strādāt mazā gaismiņā un beidza darbu, kad laukā bija kļuvis tumšs.

– Problēma ir tāda, ka mēs dzīvojam Somijā, – tēvs paskaidroja dienā, kad sākas mūsu stāsts.

– Vai tad visi cilvēki nedzīvo Somijā? – Nikolass jautāja.

Bija rīts. Viņi devās uz mežu, paejot garām vecai akmens akai, uz kuru nekad nespēja paskatīties. Zemi klāja plāna sniega kārtiņa. Džoelam plecā bija cirvis. Tā asmens mirdzēja aukstās rīta saules gaismā.

– Nē, – Džoels atbildēja. – Daži cilvēki dzīvo Zviedrijā. Un kādi septiņi cilvēki dzīvo arī Norvēģijā. Varbūt pat astoņi. Pasaule ir liela.

– Bet kāpēc tā ir problēma, ka mēs dzīvojam Somijā, tēti?

– Koki.

– Koki? Man šķita, ka tev patīk koki. Tieši tāpēc tu tos cērt.

– Bet koki te ir visur! Tāpēc neviens negrib maksāt par... – Džoels apstājās. Tad pagriezās.

– Kas notika, tēt?

– Man likās, ka es kaut ko dzirdēju. – Viņi neredzēja neko neparastu – tikai bērzus un priedes, krūmus un zāļu pudurus. Zarā sēdēja mazs, sarkankrūtais putniņš.

– Laikam jau man būs rādījies, – Džoels nepārliecinoši nomurmināja.

Džoels nolūkoja milzīgu priedi un piespieda plaukstu pie tās raupjās mizas. – Šī būs īstā. – Viņš sāka cirst, un Nikolass devās meklēt sēnes un ogas.

Nikolasa grozā bija tikai viena vienīga sēne, kad viņš pamanīja tālumā kādu dzīvnieku. Zēns mīlēja dzīvniekus, bet pārsvarā redzēja tikai putnus, peles un zaķus. Dažkārt viņš manīja arī kādu alni.

Bet šis dzīvnieks bija lielāks un stiprāks.

Lācis. Milzīgs brūnais lācis, apmēram trīsreiz lielāks par Nikolasu, bija nostājies uz pakaļkājām un bēra mutē ogas, ko bija sagra-bis lielajās ķetnās. Nikolasa sirds sāka sajūsmā sisties straujāk. Viņš nolēma papētīt lāci tuvāk.

Zēns klusi lavījās uz ķepaiņa pusi. Tagad tas bija jau pavisam tuvu.

Es pazīstu to lāci!

Tajā briesmīgajā brīdī, kad zēns apjauta, ka pazīst šo lāci, viņš nejauši uzkāpa uz sausa zariņa, un tas nokrakšķēja. Lācis pagriezās un palūkojās tieši uz viņu.

Nikolass juta, ka viņu kāds cieši sagrabj aiz rokas. Viņš pagriezās un ieraudzīja tēvu, kas dusmīgi uz viņu skatījās.

– Ko tu dari? – tēvs šņāca. – Vai gribi dabūt galu?

Tēta satvēriens bija tik ciešs, ka darīja sāpes. Bet tad viņš palaida dēlu vaļā.

– Esi kā mežs, – Džoels pačukstēja. Viņš vienmēr tā sacīja, kad abi bija briesmās. Nikolass nekad tā īsti nebija sapratis, ko tas nozīmē. Viņš vienkārši sastinga. Bet bija jau par vēlu.

Nikolass atcerējās to dienu kopā ar māti – viņa jautro, dziedāšo māti ar sārtajiem vaigiem. Toreiz zēnam bija seši gadi. Viņi bija gājuši uz aku pēc ūdens, kad bija pamanījuši šo pašu lāci. Māte bija likusi Nikolasam skriet atpakaļ uz māju, un zēns bija skrējis. Viņa bija palikusi uz vietas.

Nikolass redzēja, kā tēvs ciešāk satver cirvja kātu, bet pamanīja, ka viņa rokas trīc. Džoels parāva Nikolasu malā, sev aiz muguras – gadījumā ja lācis uzbruktu.

– Skrien! – tēvs uzsauca.

– Nē. Es palikšu kopā ar tevi.

Nebija skaidrs, vai lācis dzītos viņiem pakaļ. Droši vien ne. Izskatījās, ka dzīvnieks ir pārāk vecs un noguris. Bet tas tik un tā ierēcās.

Tieši tajā brīdī atskanēja svelpjoša skaņa. Nikolass juta, kā kaut kas traucas garām ausij gluži kā ātri lidojoša spalva. Un pēc brīža bulta ar pelēku spalvu galā iurbās kokā lācim pie pašas galvas. Zvērs piezemējās uz visām četrām un aizčāpoja prom.

Nikolass un Džoels palūkojās pār plecu, mēģinot saskatīt, kas bija izšāvis bultu, bet redzēja tikai priežu stumbrus.

– Tas noteikti bija mednieks, – Džoels teica.

Pirms nedēļas viņi bija atraduši ievainotu alni, kuram bija trāpījusi tāda pati bulta ar pelēku spalvu. Nikolass bija pārliecinājies tēvu palīdzēt nabaga dzīvniekam. Viņš noskatījās, kā tēvs savāc sniegu un piespiež to pie brūces, pirms izrauj bultu.

Abi turpināja skatīties, vai starp koku stumbriem nemanīs kādu cilvēku. Nokrakšķēja sauss zars, bet neviens neparādījās.

– Labi, Ziemassvētku Zēn, iesim, – Džoels sacīja.

Viņš ļoti sen nebija Nikolasu saucis šajā vārdā.

Agrāk tēvs mēdza jokot un priecāties. Viņš sauca visus ģimenes locekļus izdomātos vārdos. Nikolasa mamma bija Cukurmaizīte, lai gan viņas īstais vārds bija Lilja, un Nikolass bija Ziemassvētku Zēns, jo bija piedzimis Ziemassvētku dienā. Tēvs pat bija izgrebis šo vārdu uz viņa koka ragaviņām.

– Paskaties uz viņu, Cukurmaizīt, – uz mūsu mazo Ziemassvētku Zēnu!

Tagad tēvs viņu gandrīz nekad tā vairs ne-sauca.

– Nekad vairs neej novērot lāčus, sarunāts? Tā tu tikai dabūsi galu. Paliec kopā ar mani. Tu joprojām esi tikai mazs zēns.

Mazliet vēlāk, kad Džoels bija strādājis veselu stundu, viņš apsēdās uz koka stumbra.

– Es varētu tev palīdzēt, – Nikolass piedāvājās.

Tēvs pacēla gaisā kreiso roku. – Redzi, kas notiek, kad vienpadsmit gadus veci zēni tiek pie cirvja.

Tāpēc Nikolass turpināja meklēt sēnes un prātot, vai būt vienpadsmit gadus vecam jebkad būs jautri.

